

Ivana-Nataša Turković

Inat i ja

Iako sam kroz kazalište Dr. Inat prolazila i prije, kao prvi dio ekipe osjetila sam se tek priključenjem društvi krajem studija, u zimi 2003. godine. Tada je bilo u tijeku stvaranje predstave *Ygdrassill* Ive Radovan u sklopu Ciklusa mladih autora. Inatov voditelj i redatelj Branko Sušac, nakon kraćeg razmišljanja o tome što bi sa mnom, prosljedio me Ivi, kako bih joj pomogla savjetodavno i dramaturški. Na njezinoj je probi predložio redateljici da odigram i ulogu u predstavi, što ju je malo izbacilo iz takta – opravdano. Kostur *Ygdrassilla* već je bio posložen. Uključene djevojke – Ana Sošić, Petra Sinožić, Petra Bruminić, Dajana Šafradin, Hana Žuvela, Sladana Katarinčić, Svetlana Stojanović i Jelena Dragaš – imale su već vrlo razrađene scene (predstava je kolaž više zasebnih priča) koje su glumački usavršavale. Trebalo je još raditi na lvinu liku, personifikaciji snage ljudskoga duha, i zajedničkim scenama.

Što da radi sa mnom? Zatražila je da si osmislim lik, nešto kao Golluma iz *Gospodara prstenova*, koji će povremeno uskakati i čija će igra biti nekakav *intermezzo*. Tako je dobila skakuću spodobu što se pentra po stolicama i stolovima, i lovi i jede muhe na instrumental *Knife Chase* Toma Waitsa. Početna intruzija pretvorila se u dobrodošli „ulet“. Premijera predstave nadahnute ulomkom iz *Zakona i pravila života!* J. M. Templetona, u kojoj se govorilo o izazovima odrastanja, ljubavi, društva i prijateljstva, kao i nadvladavanju svakojakih prepreka zahvaljujući snazi duha, održana je 11. lipnja u tropskim uvjetima kazališta Dr. Inat na trećem katu Društvenog centra Rojč.

Zajedničko stvaranje i dobro druženje bili su sidro koje me ondje zadržalo naredne dvije godine. Bilo je to vrijeme kada su uz dvoranu/pozornicu aktivni već bili i Klub i kuhinja u kojima smo se nakon proba družili, partijali, slavili

rodendane... Atmosfera je bila drugačija od one dok sam još bila u srednjoj školi, kada sam nekoliko puta dolazila u Inat i nedugo potom odlazila, posljednji put zbog početka studiranja. Tada je Jasmin Novljaković pripremao za 2. PUF *Dobro... tango* (1996.), parodiju Euripidove *Ifigenije u Aulidi*. Bilo je ljeto i vrijeme smrzavanja u derutnom objektu, nekadašnjem vrtiću na Glavinićevoj usponu u centru grada, bilo je iza nas. Novljaković je prolazio kroz teško razdoblje i tadašnji voditelj Škole glume i prvi glumac Inata Šandor Slacki dao je sve od sebe kako bi predstava bila dovršena u roku za otvaranje festivala u Malom rimskom kazalištu.

Otad se ekipa izmijenila već niz puta, a ova koju sam zatekla sada, kao i novootkrivena mogućnost da predstave radimo mi mladi u sklopu Ciklusa mladih autora (što uključuje i zasebne probe) pozitivno su me iznenadili. Od starijih kolega, početnica kakva sam ponovo bila, bez fizičke kondicije i s vrlo skromnim praktičnim znanjem (stečenim netom prije toga u Dramskom studiju Istarskog narodnog kazališta i na njihovim radionicama Međunarodnog kazališnog festivala mladih), mogla je štošta naučiti. Radilo se puno i sa Šandorom koji ima veliko znanje o pokretu i zna ga dobro prenositi. Probe su bile vrlo zahtjevne, ali i zabavne – trajale su dva do tri sata i rezultirale su izvrsnom kondicijom i fluidnošću pokreta te njegovom izražajnošću. U vježbanju su ulazili komadići svakojakih disciplina koje je netko „otkrio“ a nečemu doprinose – izdržljivosti, snazi, elastičnosti... Bilo je tu joge, tai chija, aikida, vježbi iz raznih kazališnih pravaca... Kada se radila predstava kao što su *Krugovi* Branka Sušca, u kojoj sam naknadno glumila, probe su bile i duže, a dosta vremena pred predstavu svakodnevnice.

Krugovi su, kao i ostali Inatovi uradci, mračni uron u ljud-

Ivana-Nataša Turković: *Buto-neto* (17. PUF, Pula, 2010.)

sku psihu u potrazi za izvorom tog neutaživog nagona za destrukcijom i sadizmom, s jedne strane, i za banalnošću i mazohizmom, s druge. U Inatu koji poznam oslikavaju se, najčešće grotesknim, ironičnim i sarkastičnim potezima, čovjekov osobni i društveni pakao, neizlječive rane i tumori koje nikakva odjeća ne može prekriti i uljepšati; beznadnost njegova položaja i besmislenost njegove perpetuacije.

Krakovi političke stvarnosti koji oblikuju društvo i pojedinca, a protegli su se iz prošloga u ovo stoljeće, daju naslutiti uvijek aktualnu hobotnicu korupcije čovjekova tijela i duha. Govori se bez riječi, neometanim jezikom pokreta i mimikom. Ako i ima govora, on je minimalan – ali zato ne fale nijemi krikovi. Atmosfera je mračna, pa ipak ima elementa humora. Obradena tema neće vas ostaviti ravnodušnim, štoviše najvjerojatnije će vas dotući. Iz života Inata svjetlo dana ugledale su izvrsne predstave poput *Probe orkestra* (1993.–1994.) i *I cvrčci su utihnuli* (2001.–2002.). Ali ono čega u predstavama nema, to je razrješenje. One ne nude ni rješenje problema ni odgovore.

Krugovi su, kao i ostali Inatovi uradci, mračni uron u ljudsku psihu u potrazi za izvorom tog neutaživog nagona za destrukcijom i sadizmom, s jedne strane, i za banalnošću i mazohizmom, s druge. U Inatu koji poznam oslikavaju se, najčešće grotesknim, ironičnim i sarkastičnim potezima, čovjekov osobni i društveni pakao, neizlječive rane i tumori koje nikakva odjeća ne može prekriti i uljepšati; beznadnost njegova položaja i besmislenost njegove perpetuacije.

„Teatar nije zabavište već mjesto traganja i susreta s istinom, ma kako okrutna ona bila“, navodna je maksima Kazališta Dr. Inat (prema njihovoj internetskoj stranici), a potječe iz Sušćevih usta. U Inatu smo zbili tragal, u na-

Ivana-Nataša Turković: *Buto-neto* (17. PUF, Pula, 2010.)

ma samima i drugima, za elementima koji će predstavu učiniti našom. Kopali smo duboko ispod površine, sve do najmračnijih sfera egzistencije i izvlačili komadiće emocija i iskustva koji funkcioniraju poput arhetipova i/ili simbola. Osobnim se pokušavalo zahvatiti univerzalno i na taj način ispričati priču koja će biti podjednako zanimljiva Puljanima i Njujorčanima.

Krugovi su velikim dijelom nastali *brainstormingom* Sušca, Anike Miletić, Ive Đorđević i mene. Anika je bila neiscrpno vrelo ideja, a isto tako i Iva. Uz sebe je Sušac imao *Rječnik simbola*. Raditi s njim isto je kao i ploviti otvorenim morem – nepredvidivo i hirovito. Uvijek me nanovo oduševljavao njegov bipolaran odnos prema ženama. Ovo

Ali ono čega u predstavama nema, to je razrješenje. One ne nude ni rješenje problema ni odgovore.

je iskustvo bilo vrlo bitno. Prihvatila sam da mi nije u naravi stvarati umjetnost u bilo kakvim „ljudskim“ uvjetima. Svi uključeni moraju se osjećati dobro i onda to postaje iskustvo za pamćenje.

Jedno od tih bio je *Anno Domini 2005*. Marija Kovača, putujuća predstava gradom u kojoj se parodirala stvarnost, od reklama i prodavača magle do političara i sportulja. Sudjelovao je i Mostarski teatar mladih i Ivan Tobić iz „obešnjačke neformalne grupe“ *Ilegalni poslastičari* i tada pristigli David Belas i nezaobilazni Josip Pino Ivančić. Bila je to velika, čak i autorska škola. Podijeljeni u grupe osmislili smo scene, a Mario ih je dramaturški i redateljski tesao i u konačnici dotjerao. Uz to, toliko smo se zabavili u svim fazama, od razrade testova i pjesama do izrade scenografije i samog nastupa, da je rad s njime bio prava poslastica.

Međunarodni kazališni festival PUF, pokrenut 1994., bio je jedan od najvećih doživljaja godine – konačno smo dočekali vidjeti u svom gradu niz predstava alternativnog kazališta iz raznih dijelova svijeta. I ne samo to – PUF je bio poznat po kvaliteti programa. Bilo je sjajnih festivalskih izdanja na kojima smo gledali vrhunske predstave kao što su *Pif, Paf, Puf* sisačkog kazališta Daska, norveškog Nora i njihove zemljakinje Kate Pendry, argentinskog El Rayo misterioso... No bilo je i kasnijih sezona u novom tisućljeću koje nisu bile za pamćenje. Isto je bilo i s festivalskim konceptom *Anno Domini* – bilo je dosta uspješnih koprodukcija i manje osrednjih ili neuspješnih. U potonje spada prošlogodišnja predstava *Summer collection by M.F.*, ali i apsurdna *Obećao sam to Freddyju* – *Anno Domini 2003*. redatelja Šana Loosea, koja je na smijeh navela tek jednu od 200-tinjak prisutnih osoba. Što se tiče PUF-a, čini mi se da se ponekad uzaludno inzistira na kvantiteti umjesto da se fokus stavi na kvalitetu. Festival će biti i bolji ako ima jednu do dvije dobre predstave po večeri, pet dana uzastopce, nego po tri svake večeri.

Zahvaljujući Inatu upoznala sam Pina (Josip Pino Ivančić)

koji me malo-pomalo uveo u svijet performansa. Isto tako, zahvaljujući Inatu režirala sam i svoju prvu i jedinu predstavu *Tko je ukrao kolačiće?* – *Alisa u zemlji čudesa* (2004.–2005.) prema romanu Lewisa Carrolla. U njoj sam primijenila naučenu maksimu i potrudila se stvoriti veselu i neopterećenu stvaralačku atmosferu. Budući da smo se do tada bavili isključivo pokretom, intrigirala me upotreba riječi, pa sam ubacila pokoji monolog, dijalog i pjesmu. Glazbu su radili Vedran Svetek (gitar) i Andrija Tomić (bubnjevi), a Pino je radio zvukove (šuškalicama, prdećim jastukom i svakojakim predmetima). Andrija je imao na svakoj probi trenutak transa, kada se i do 20-ak minuta ispucao na bubnjevima u žestokoj solaži. Vođenje ove velike ekipe sa sedam glumica (Dajana Šafrađin, Sabina Aličić, Barbara Čaleta, Petra Nikolašević, Anita Banjavčić, Snježana Kecman i Dunja Janko), od osnovnoškolki do studentica, bio je veliki izazov, ništa manji od režije. Ovdje su se pokazale korisnima i druge stečene kvalitete: disciplina, strpljenje, posvećenost... Osim toga, bila je to i prva prilika da podučavam. Suprotno mojim uvjerenjima, pedagoška mi se strana jako svidjela. Građeci predstavu, gradili smo sebe. Prošla sam više raskršća na kojima je trebalo odlučiti kojim putem dalje krenuti. Trebalo je shvatiti i otpustiti negativne emocije koje budi loša kritika, ali i suspregnuti vlastite želje, što tada nisam umjela. Zbog toga je nedugo potom došlo od mog ponovnog izlaska iz Inata.

U Inatu se radi samo unutar okvira zadane estetike fizičkog kazališta, u kojemu pokret rijetko ima potrebu za verbalnom nadopunom, iako iz svake pore tijela vapi za oslobađanjem zatamljeni krik, blokiran u dubini svakog ljudskog bića. Sve je u svojoj srži jedna velika drama – u trenucima smiješna, groteskna ili apsurdna, ali uvijek drama čovjeka i njegove egzistencije. Riječ je bila tabu. U takvim zadanostima, željela sam postaviti na scenu dramu apsurdna pulskog svestranog umjetnika Slobodana Libera-Kokotovića. Ideja nije naišla na Suščevo odobrenje i tako sam prešla u performer. Neko vrijeme nakon toga htio je postaviti sa mnom monolog – još jedan primjer njegove bipolarnosti.

Nisam se mogla složiti s postavljenim granicama i smatram da umjetnicima ne treba ograničavati područje učenja i djelovanja. S vremenom, sve stvari gube na taj način

Branko Sušac u predahu uz 18. PUF, 2012.

svježinu i životnost. Inat je i zbog takvih stvari redovito ostajao bez formiranih glumaca, sposobnih i kreativnih ljudi koji su željeli stvarati kazalište, a s dolaskom radnoga vijeka i činiti dio stalne trupe. Mladi autori željeli su da im predstave izađu iz Inata i odu na festivale, dok je Šandor htio raditi komediju ili ponovo postaviti *Snjeguljca i sedam patuljčica* iz 1984.–1985., sezone kada je Inat osnovan, što nam se podjednako svidjelo. Malo vedrine i dobrog starog humora! Ali pokušaji uvođenja ikakvih izmjena nisu bili dobrodošli. Izbacivanja, čistke, egzodusi i dobrovoljni odlasci zbog sukoba nisu bili rijetki, a isto tako i nenadani povratci, osobito ako je od toga bilo koristi. Kao i svakog pravog diktatora, Sušca je bilo nemoguće ne voljeti i, uglavnom istovremeno, ne podnositi. A on vodi riječ.

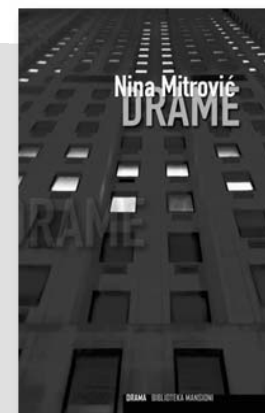
12. PUF, 2006., plakat

Kroz Inat je prošao veliki broj mladih i mnogima je taj period bio jedan od najljepših u životu. Ondje su nastajala predivna prijateljstva i stvaralački procesi. Dio je to naših života koji je ostavio neizbrisiv trag i zato nastavljamo pratiti što se s njim zbiva. Ekipu je činila i brojna i vjerna publika koja je s njegovim izričajem i poetikom stasala i dijelila ih. Svi odlazimo na predstave, pa tako i na posljednju, ovogodišnji *Amanet*, u kojoj Sušac i asistenti režije Gordana Trajković i Vladimir Butorac na poprilično plitak način obrađuju današnje konzumerističko, istrošeno i dekadentno društvo izgubljenih, nezadovoljnih, isfrustriranih i užurbanih robova – potrošača. I tu imamo mračnu atmosferu, grotesknu izvedbu, bezizlaznu situaciju i čitav niz inatovskih klišeja, ali i jedan detalj zbog kojega se isplati izdržati do kraja, kada na pozornicu dolazi Sušac. Sjeda na stolicu i neko vrijeme ostaje tako gledajući ispred sebe. O tih nekoliko minuta mirnoće mogao bi se napisati haiku, a govorimo o čovjeku koji, osim za naklon

U Inatu se radi samo unutar okvira zadane estetike fizičkog kazališta, u kojemu pokret rijetko ima potrebu za verbalnom nadopunom, iako iz svake pore tijela vapi za oslobađanjem zatumljeni krik, blokiran u dubini svakog ljudskog bića. Sve je u svojoj srži jedna velika drama – u trenucima smiješna, groteskna ili apsurdna, ali uvijek drama čovjeka i njegove egzistencije. Riječ je bila tabu.

nakon predstave, nije htio kročiti na pozornicu čak ni kada je bio najavljen u zajedničkom performansu sa Šandorom. Danas Šandora više nema. Sušac odlazi u mirovinu već 15 godina.

ČASOPISI I PUBLIKACIJE O DRAMI, KAZALIŠTU I PLESU

www.hciti.hr